

Brüssel

1

*UNITED NATIONS, Jun 25 (IPS) – Companies, governments and non-profit actors agree that economic growth and sustainable development have to go hand in hand to shape our increasingly globalised world in a fair way.**

Brüssel, suvi, 2016. aasta. Udu katuste kohal – aeglane udu-meduus. Kirbe piimjashele suits mu kõris. Mu akna taga on suvi – tihke, lämbe. Vahtrates kädistab valjusti papagoide sülem. Suvi trummeldab hiiliva vihmasabinana vastu aknalauda, vastu rõduuksi, kääksub kõrvalrõdul tugitoolis. Vardad, prillid, vanaldane daam. Suvi naeratab mulle, viskab silmi tehes lõnga üle vardaotsa. Suvi sahistab ja sidistab Voldersi avenüü kohal.

Rupert elas Blaesi tänaval loftis, tema korteri aknad avanesid ühel pool kirbuturule ja teisel pool hoovi, kuhu päike iial ei paistnud, ja ta püüdis sinnapoole üldse mitte vaadata: kõik hinges tuhmub, ütles ta. Maja esimesel korrusel asus vanakraamipood, kus ta kaotas iga päev paar-kolm tundi lakkamatult vaieldes või juteldes selle külastajate või omanikuga – „tal on ilus tütar ...” –, Rupert tõi meid poodi

* 25. juuni, ÜRO (IPS) – Ettevõtted, valitsused ja mittetulundusorganisatsioonid leiavad ühel meelel, et majanduskasv peab käima käsikäes kestliku arenguga, kujundamaks meie üha globaliseeruvat maailma õiglasel viisil. (*ing k*)

tüdrukut kaema: suured pruunid silmad, peened kulmud, kahvatu nahk, kõrged sarnad, nääpsuke, tüdruk kandis teksaseid ja kergeid pluusikesi, mis jätsid naba paljaks, tal olid väga kõhnad puusad, vaagnaluud tungisid kaunilt esile, rõhutades talje sügavust. Rupert soovitas pöörata tähelepanu tüdruku varvastele („kui kannab sandaale, saate kreepsu!”), ning ükskord tal olid sandaalid jalas ja ma sain kreepsu.

Rupert veetis peaaegu kogu aja kirbuturul, Progrès' tänava skvottides või Flandre'i tänava flaami baarides: ei saanud kuidagi kirjatöö kallale asutud. Kirjutas ta suurt keerulist romaani eurokraatidest.

„See on suur ja komplitseeritud asi,” rääkis ta. „Väga palju tegelasi, kõrvalliine, süžee hargneb, otsad ei taha kokku minna ... Kardan, et ma jään sellega jänni. Oli mul seda vaja ...”

Teda eksitas kõik: tänaval hakkab muusika mängima – kontsert, Rupert läheb rahva sekka seisma; akna alt möödub suur kamp vutifänne – „Kaduge kus kurat!” karjub Rupert neile järele; haistab muskaatfondüü lõhna – ja jookseb trepist alla restorani, tellib fondüü, praetud valge leiva tükke, ürte, valget veini; kuuleb kontsade mõõdetud kõpsumist ja need kutsuvad teda niimoodi, peibutavad niimoodi, et ta kaotab täielikult pea, jätab kõik sinnapaika ja longib ennast-unustavalt Marolles'i tänavaid mööda Châtelaini suunas, imetleb naisi, maalilisi majakesi, kujusid, rohelist, taevast Brüsseli kohal ...

Tal oli palju tuttavaid, kelle otsa ta kõikjal komistas, nad kleepusid tema külge, ta palus meilt vabandust ja lahkus ... „No jah, muidugi,” rääkis Adam, vaadates, kuidas keegi sinises ülikonnas vanaldane härra Rupertit käe alt hoides minema vedas. „Tatsa aga minema!”

Aga kodus ootas Rupertit romaan.

„Võib-olla on see minu olulisim romaan,” rääkis ta ebauskliku hirmuga. „Elu romaan! Lihtsalt mingisugune meelegeide!”

Ta tunnistas, et oli seda romaani ammu kavandanud, selle juurde pikalt tulnud – otsekui kinnisilmi, sest kartis, lükkas aastaid edasi, leidis ikka omale mingit muud tegevust – teise romaanikese, esseekogumiku, lühijutud, kuid teadis, et ükskord saabub päev, mil tuleb selle romaani kallale asuda. Rupert kompis mitu aastat eurovolinikke (ma ei saanud kohe pihta, milleks tal seda tarvis oli), kompis nende abisisid, sekretäre, Euroopa Komisjoni ametnike assistente ja muid asjapulki. Lõpuks asus romaani kallale, sest tähelepanul ei olnud enam kuhugi hajuda – kõik pudinad said kirjutatud, jäi ainult see kamakas, see peamine, millest ei saanud enam kuidagi üle ega ümber, ning Rupert asus kirjutama, kirjutas palju, kuid kuidagi ümbernurga.

„Käin ringiratast, ei pääse kuidagi romaani sisse,” kurtis ta. „Olen igasugustest asjadest kirjutanud, kuid põhiideed uksed on ikka veel suletud ... Ilmselt sellepärast, et ma ei ole seni veel ühegi eurovolinikuga tuttavaks saanud, aga ilma selleta ei saa kuidagi.”

„Mispärast?” imestasin mina. „Kas ei saaks piirduda ...”

„Ei, ei saa,” ütles ta kindlalt. „Mul on vaja ... Kasvõi ühte!”

Ma mõtlesin, et siin ei saa asi olla kirjelduse täpsuses ega isegi mitte romaanis, aga milles siis?

„Proovin tõlkide kaudu,” pobises Rupert. „Äkki õnnestub. Ma oskan tõlkidega läbi saada ...”

Rupertit tõlgiti palju ning ta mõistis oma tõlkijatega alati häid suhteid hoida: kokku saades kingitus, sünnipäevaks õnnitluskiri, mõnikord kaart.

„Tõlkijatest tuleb hoolida. Nad ju viivad sind teistesse riikidesse, avavad sulle nooblite hotellide uksed, teevad tuttavaks oma riigi mõjukate inimestega. Nendega tuleb sõbrustada. Ja sõbrustada niiviisi, et nad tahaksid ainult sind tõlkida! Hahahaha! Lõppude lõpuks, kui sind sinu oma kodumaal ei armastata, ei tähenda see veel, et sa oled vilets

kirjanik; alati leidub teistes riikides tarku inimesi, kes hakkavad sind armastama – kasvõi selle pärast, et sind su kodumaal ei armastata! Hahahaha! Ja sellele aitavad esmajoones kaasa tõlkijad.”

Ta koostas nimekirja Euroopa Parlamendis töötavatest sünkroontõlkidest, pidas pikalt aru, jättis sõelale kolm vanemapoolset, kuid kena naisterahvast ning otsustas, et suudab ilma suurema vaevata ühele neist külje alla ujuda.

„Ja sealt on eurovolinik juba kukesammu kaugusel. Oh, ma ei saa neid peast välja. Kahtlustan isegi, et mul on kujunenud mingi imelik maania. Eurovolinikud on mul saanud kinnismõtteks.” Sosinal, silmad suured: „Ma näen neid unes ... unenägudes ... kujutad ette?”

Ma tahtsin teada, millistena ta neid unes näeb.

„Selles asi ongi, et ei midagi erilist. Näen tavalist naist, kuid tean unenäos kuskilt, et ta on eurovolinik, ja ei saa enam temast lahti lasta, kõnnin tal kannul, käin, jälgin ... Või näen meesterahvast, ta ütleb mulle mingi jämeduse ja mina tahaks vastata talle teravusega, kuid siis käib mu peas mingi klõps: ta on eurovolinik ... ja kõik, pilt muutub paugupealt.”

Ta silmitses nende fotosid, luges neist, jälgis nende tegevust omal maal, luges nende kirjutisi, intervjuusid, ta ju valdab viit keelt. Silmitsedes pikalt eurovolinike portreid, istus ta tundide kaupa mõtlikult kuvari ees, libistas veinikest, tõmbas piibutäie, toppis järgmise ... Protsess oli pikk, neid on ju kakskümmend seitse! Need võõrad inimesed, muutudes aastaga talle lähedasteks, peaaegu sugulasteks (isegi enam), ei andnud Rupertile rahu. Ta analüüsis neid, koostas astroloogilisi profiile, mõtiskles füsiognoomiliste iseärasuste üle ja uuris välja kõik teised parameetrid: kehapikkuse, kaalu, juurdles vanuse üle – üks asi on see, kui sa oled kuuekümnene ja sakslane Saksamaa Liitvabariigist, ja hoopis teine asi, kui sa oled sama vana poolakas, leedulane, lätlane, eestlane ... Ta oli ka selle üle mõtisklenud. Kõike

hoomata ta mõistagi ei suutnud, kõike teada saada ei olnud samuti võimalik, seetõttu, oskamata väljaütlemata jäetuga rahulduda, vormis ta neid müütidesse: sedasi muutusid nad aegamööda tema omandiks, tegelasteks, tema tahtele alluvaiks, talle näis, et ta suutis tungida nende naha alla, välja uurida nende nõrkusi, neist inimlikult aru saada. Ent kujuteldavast lähedusest talle ei piisanud, ta tahtis teada rohkem, selleks aga oli vaja isiklikke kohtumisi, paraku seisis tema ja eurovolinike vahel läbitungimatu sein nagu see klaaskast, milles Rooma paavsti ringi veetakse. Ta ei pääsenud nendeni mitte kuidagi ja mõtles jälle neile välja elusid, seiklusi, kujutles, millised nad olid olnud lastena, milliseid otsuseid on oma elus teinud, mis on neid Brüsselisse toonud ja mida igäüks neist kahekümne seitsmest tunda võis. Lõpuks omistas ta neile omadusi, mida nad vaevalt evisid, ning siis tuletas ta formuleeringu, mida on ühtelugu korranud: „Minu jaoks on nad vanade Euroopa ideaalide kehastus, üllad rüütlid.”

„Kahtlustan, et selle maania taga on ebakindlus homse ees, ärevustunne, minu neurasteeniline loomus. Kuid mitte alusetult: vaadake maailma! Kõik on laiali kukkumas ... Euroopa on ohus! Sa võid arvata, et kõik on turvaline, poliitikamasin töötab, kõik detailid on õlitatud, seinad kindlad ja vahid valvavad väsimatult, kuid mina ei arva nii: me oleme ohus, kõik on väga ebakindel ... Me ei olegi teab mis kaua vastu pidanud, üldise jõukuse periood on kestnud mingisugused kakskümmend viis aastat ...”

„Üldise?” kägises Adam sapiselt. „Kesse siin jõukalt elas?”

Rupert ei teinud tema remarke kuulmagi.

„Ja mis see kakskümmend viis aastat on? Ptüi! Muinas-Egiptusega võrreldes mitte kui midagi. Aga kuidas me kõik jääme uskuma, et oleme saavutanud igavese tasakaalu! Igavese heaolu ja stabiilsuse! Me elame siin nagu taimed kasvuhuones. Kuid see kasvuhuone ei ole püsikestev. Ma olen juba aastaid rääkinud: kõik kukub varsti kokku! Mitte keegi

ei kuula ... Aga vaadake nüüd neid *brexitidiot'e* ..." Niiviisi nimetas ta Brexiti pooldajaid. „Kõik laguneb koost. Tänapäeva inimene on lödipüks, kõik on ebalevad. Me vajame sangareid. Oma kangelasi, aga mitte Ameerika supermane ega Nietzsche üliinimesi. Me vajame inimlikumaid, kaas-aegsemaid kangelastüüpe. Ma olen neid kaua otsinud. Uskuge, ma olen neid kaua otsinud. Olen kirjutanud palju raamatuid. Kõik mu raamatud on olnud pikk ja karm otsimine. Mul on alati midagi vajaka jäänud. Ma olen otsinud midagi, millega tühjust täita. Ja nüüd ma leidsin: ma leidsin nemad! Kogu lootus on mu kangelastel – eurovolinikel! Ma kirjutan neile pidevalt ...”

„Noh, ja kas nad vastavad?”

„Mida? Ei! Ei!” pistis ta naeru lagistades kätega vehkima, ta naeris pikalt, ohkas, punastas. „Uh, uh, hea nali ... Ei, *letters are written – never meant to be sent** ... Ma kirjutan, kuid ei saada ära, kirjutan mõttes, vestlen nendega mõttes, mõnikord panen paberile selle, mida ma neile ütleksin, küsimusi, mängin peas läbi kujuteldavaid dialooge ...”

„Nagu Herzog, Saul Bellow’ tegelane ...”

„Ah? Võib-olla ... Ma leian, et meil ... minul!” Ta tonksas sõrmega endale rindu. „*Minul* ei ole õigust neid silmist lasta. Euroopa saatus on nende kätes! Millele oleks veel loota, kui kõik ümberringi on korrumpeerunud? Kõik on pehkinud! Eriti meil Austrias, venelased on sinna ammu oma käe sisse pistnud. Raisad toidavad kõiki peost! Adamile ära räägi. Jäägu see meie vahele ... Muide, aga see teie eestlane seal, mida tema endast kujutab? Kas mul tasub proovida temaga kokku saada? Võib-olla korraldad ära?”

Vastasin, et Ansip ei lase mind ligilähedalegi, ning soovitasin Rupertile minu kaarti temaga mängu mitte panna, umbes et „minu soovitajaks on teie eesti kirjanik Ivanov”,

* Kirjad on kirjutatud, kuid pole mõeldud ärasaatmiseks. (*ing k*)

parem mitte: pole sellist kirjanikku! Rupert naeris, siis aga ohkas kaastundlikult, hoobilt teistsuguse näoga: näitleja! Teda armastati, ta oskas meeldida, ta meeldis ka minule ... Populaarsus oli talle endale koormaks, ma tundsin Rupertile kaasa.

„Ühest küljest,” rääkisin ma, „saan ma sust muidugi aru: romaani jaoks on need idioodid kasulikud, nad võiksid rääkida niisuguseid asju, mida päriselus ise välja ei mõtle. Aga teisest küljest – Rupert, poliitikud, nad on ju vereimejad ...”

„Jah, jah, jah,” nõustus ta. „Kulutavad nii palju närve ja aega, pärast tasu neile – peavaluga, unetusega, asüstooliaga ... Kuid vaata, ma ei saa, ma ju räägin: mul on maania, ma pean, ma ei näe teist teed, ma tunnen – vaat see on peamine, siin saaks veel midagi teha, siin on kõige olulisem, vana Euroopa, saad aru, see kaob, kõik muutub, ning siin ...”, ta koputas sõrmega vastu lauakest (aga istusime me ühes neist kohvikutest Blaesi tänaval otse kirbuturu juures), „... ja praegu ...”, ta tõstis sõrme üles, osutades sinisele taevale meie kohal, „... panevad nad maha ...”, sõrm kaldus kõrvale (ma orienteerun kehvasti, kuid olen kindel, et Ruperti sõrm osutas eksimatult Euroopa kvartali suunas), „... liipreid ja rööpaid rongile, mis viib meid tulevikku.”

„Nagu Christopher Priesti „Ümberpööratud maailm”?”

„Jah! Midagi selles vaimus ...”

Mulle tundus, et ta ei mõelnud mu sõnade üle. Ta mõtles millestki muust.

„Kui lävid inimestega, pead olema valmis kaasuvateks mõjudeks ja kulutusteks,” lausus ta pärast pausi. „Kui sa kirjutad romaani ja vajad prototüüpe, siis pead ohverdama kõik, et need prototüübid kokku saada, sa pead läbi käima nende inimestega, kes on romaani jaoks vajalikud, aga mitte nendega, kellega sul meeldib aega veeta. Tuleb teha mõningaid ohvreid, mõnikord suuri, ja minna lõpuni. Minul pole kuhugi taganeda, seitsmes kümnend pressib peale! Mida ma

peaksin kirjutama? Kas mingisugust kamarajura või midagi kaalukat? Vaat! Selleks ma olengi siia tulnud. Kui kirjutad sotsiaalset romaani, siis meie päevil paremat kohta kui Brüssel sa ei leia. Satiiriku jaoks on see lihtsalt Klondike! Neid on kakskümmend seitse, kuid neile ligi pääseda on keeruline, oi kui keeruline ... Ära ainult Adamile räägi. Ta keerab kõik pahupidi, väänab kõik mu sõnad ära, ma isegi ei tea, mida ta minust tahab ...”

2

Sunday, June 26, 2016

*It's now all up in the air what this Brexit vote will be the starting point of. All we can safely predict is that we are in for interesting times!**

Tihkamata ennast peale suruda, jõlkusin ma Blaesi ja Miroiri tänaval lootuses Rupertiga kokku põrgata. Kui ma teda ei kohanud, siis keerasin veidi tujutuna kitsukesse tänavasse (prussakas oma prakku – kujutledes, kuidas Rupert oma loftist mu selga vahib) ja iga kord – nõnda juhtus oma kolm korda – kõndisin Völlakünkale välja. Völlakünkalt viisid jalad mind mööda laiu tänavaid ja prospekte Kongressi väljakule ... Viimane kord oli palav ja rahvarohke, rahvasummas õhku ahmides tuletasin kobamisi meelde poemi Aleksandr Goldsteini romaanist, kuid ei suutnud meenutada midagi muud peale sõnade „Head ööd, Euroopa”^{**}: NKVD-lased lasid

* 26. juuni 2016, pühapäev. Nüüd ripub kõik õhus, lähtepunktiks on hääletus Brexiti üle. Võime julgelt ennustada vaid seda, et meid ootavad ees huvitavad ajad! (*ing k*)

** Silmas on peetud Aleksandr Goldsteini (1957–2006) romaanist „Pea meeles Famagustat”.

kellegi maha, nagu lasti maha ka minu vaarisa, ja poeemi autor pani toda surma tervele Euroopale süüks ...

Ere päike, palju sädelust, tolmu; kära, tunglus ...

Euroopa jõudiski kätte, mõtlesin ma Kongressi väljakul seistes. Siin see on, minu jalge all, minu silmades ja kopsudes, praegu! Nii kiire ja avar – nagu see, mida ma nägin 1997. aasta vesisel detsembriõhtul Kopenhaagenis. Kuid nüüd jalutan ma sellel raamatu ilmumise ootuses, täiesti legaalselt, peaaegu et tunnustatuna ... ja tunnen ennast ikkagi viiras-tusena, mis koidu eel pihastub. Raamat ilmub naeruväärselt väikeses kirjastuses, seal on ainult kolm töötajat ja see on normaalne, kinnitati mulle, see on Euroopas täiesti normaalne ... Ja ikkagi ei saanud ma lahti tundest, nagu ilmuks raamat peaaegu illegaalselt!

Ei tea, mis minule mõjus – lärm, sigin-sagin, päike või kaks värvilisest klaasist hiidkasti väljaku külgedel, aga võib-olla politsei terroritõrjepatrull, ma ei tea, igatahes läks mu meel väga ärevaks, päike pimestas silmi, õhku nappis. Mind haaras kinnismõte: Euroopa on end minu eest ära peitnud ja ma pean ta otsekohe üles otsima, ilmtingimata. Ma vahtisin ringi mõistmata, milles on asi. Kas tõesti avatud ruumis? Kas mind tabas agorafoobiahoog? Kuhu jäi Euroopa? Teda oli nüüd isegi vähem kui Huskegaard' lossis. Ta teeskles, et on dekoratsioonide sari, kus saab endast pilti teha ja teistele öelda: näete, ma käisin Brüsselis. Kuid kas see siis tõestab midagi? Ma olen siin ja mind ei ole siin. Ma võisin naeratada, peatada esimese vastutulija ja paluda mind pildistada – samba taustal, palun. Ei, siin on midagi valesti ... Meie porisel rannikul tunnen ma ennast palju rohkem Euroopas kui siin ... Stopp, stopp, stopp. Peab rahunema. Tuleb olla seal, kus sa oled.

Ma tiirutasin väljakul tükk aega täiesti nõutuna, teadmata, kuidas sellest lummusest rutemini lahti saada; turistid saabusid, trammid tulid üksteise järel; hakkasin oma

uisapäisa tuimamisega vist juba äratama kahtlusi politseinikes, kes istusid autos. Ma leidsin pingi ja süvenesin märkme-
raamatusse: päästev aknake, alati on, millega sukelduda, astun sõnu pidi paati ning sõuan rea peal nagu kommipaber vihmavees ...

Lärm ei lase rahulikult olla, lärm tikub ligi. Lahkun väl-
jakult, kiirustan mööda pikka tänavat minema, see aheneb –
tore! Keeran ära veel kitsamasse põiku, siin on päris vaikne,
ere valgus asendub varjuga, majad on tillukesed, kasvavad
madalad pärnad; keegi on mööbli välja toonud: kirjutuslaud,
jalad ees, raamaturiiul, tugitool – istun, sirutan jalad välja,
ohkan. Majast väljub keegi mees, ma tõusen kohe püsti.

„Istu,” ütleb ta, ma istun. Ta läidab piibu, laseb lendu
koheva suitsupilve. „Mis sa arvad, kas täna võidame?”

Ma ei jälgi peaaegu üldse, kuid mäletan, et Rupert hoidis
pöialt itaallastele ja võitis Adamilt kümneka, kui too puhtalt
kiusu pärast panustas punastele saatanatele.

„Peaksime,” vastan huupi.

„Mhmmh,” noogutab võõras, pobiseb midagi ja lahkub,
soovides mulle head päeva.

Ma istun minutikese, naudin seda ebatavalist päeva, lasen
silma del ringi käia – puukesed, katuste nokad, aknad, tõu-
sen, kõnnin edasi, täielises hingelises tasakaalus: vaat nüüd
olen ma Euroopas, veelgi enam – nüüd olen ma kodus!
Tänavad on kitsukesed, inimesi vähe, õhus on jahedust,
kohe-kohe hakkab sadama. Näen maja juures valgeid prügi-
kotte ja meenub, et jätsin oma prügi välja tõstmata. Pean
välja viima, ei tohi ära unustada ... Jah, ma tunnen ennast
Euroopas, kui jaotan prügi ja jäätmeid eri värvi kilekotti-
desse: paber ja plastjääde läheb sinisesse, toidujäätmed val-
gesse, metall ja klaas musta kotti; kalendris on nädalapäevad
vastavalt ära märgitud: musta, valge, sinisega.

Ostan postkaartide komplekti – Edvard Munchi maa-
lid, pildistan vanakraamipoe vitriini kuhjatud vanaaegseid

kirjutusmasinaid, raadioid, filmikaameraid, puust ja portselanist mänguasju. Kõnnin tagasi mööda Waterloo teed. Üksiti põikan läbi supermarketist; veiniosakonnas kõhklen pikalt, võtan kolm pudelit odavat Hispaania veini, kõnnin kiirustamata. Pikk Waterloo tee muutub õhtuks peaaegu otsatuks. Lõpuks paistab Saint-Gilles'i kirik, nüüd künkast alla, kohe selle taga on Jean Voldersi avenüü: majad *art nouveau* stiilis, kõrged, imposantsed, malmist uste ja rõdupiiretega, suurte akende ja avarate vitriinidega; ateljeed, poekesed, stuudiod – mõnedes töötatakse, ühes kunstistuudios näen ma iga päev stiilset, hoolitsetud habemega noormeest, ta istub hiliste tundideni arvuti ees niisuguse näoga, nagu lahendaks mingit keerulist ülesannet, mõnikord kõnnib ateljees ringi end sirutades või mingeid painutusi tehes, tal on seljas kerge kampsun, ilm on olnud niiske, küllap on stuudios vilu; Ernest Blerot' projekteeritud majas tegutseb Prantsuse kohvik, sinna on kogunenud vutihuvilised. Ma seisatan ja küsin seisu, skoori pole veel avatud, lähen edasi. Tõmban lahti raske võretatud ukse, ootan, kuni vestibüülis läheb tuli põlema, sammun üle mosaiikpõranda lifti juurde, poen kabiini, püüdes mitte kolistada, liftis varitseb mind peegel, vaatan enda peegeldust: jah, ma olen Euroopas, kusagil Euroopas, kitsas liftikabiinis, mingisuguses hoones, suures võõras hoones. Nõutu ja üksildane nagu tookord Kopenhaagenis – eksimatu äratundmine.

* * *

Adam elas Querelle'i tänaval, ta kirjutas mingisugust soga, *thriller*'eid või õudukaid, ta oli igaks juhuks valmis kirjutama ükskõik mida, mistõttu ei edenenud kirjutamine tal kohe üldse, ta tigetses ja kurtis: „Vennas, mida teha? Ei lähe, ei edene kirjutamine mul Brüsselis üldse ... Hing on kuidagi tühi ...” Ma ei mõistnud talle midagi soovitada, kaastunnet avaldada ma ei oska, tegin ettepaneku Völlamäel

kimuda ja ülevalt kõigele sülitada – äkki läheb üle! Ta puhkes naerma, embas mind ja ohkas. Rässakas, ümara näoga, libajate õlgadega ja sakris kräsupeaga lühikese jämeda kaela otsas. „Vennas, lähme jooma!” ütles ta vene keeles ja me suundusime kohvikusse. Varsti ühines meiega Rupert. Adam ei rõõmustanud tema üle, ta ei sallinud austerlast. Jokki jäädes ta ärritus ja noris Ruperti kallal, tiris teda joobnute vaidlustesse, tüütas tobedate märkustega. Kui ei aasinud avalikult, siis piidles Rupertit, peites viha, ja tulistas iroonilisi fraase. Tal oli väga ebameeldiv taktika – vastandada mind ja Rupertit, mulle käis see jubedalt pinda, kuid teda oli raske ära lõigata, talle ei jõudnud kohale, ta tegi näo, nagu ei kuuleks, ja jätkas oma liini ajamist. Mina ei leidnud Rupertis midagi halba – intelligentne, leebe, huvipakkuv, sõnaosav ja elegantne. Arvan, et Adam kadestas tema elegantsi, see ei olnud mitte kirjaniku, vaid puhtalt mehelik kadedus. Kõverjalgne montenegrolane paistis pika kõhetu austerlase kõrval käabusena. Mina olen samuti lüheldane ja kohmakas, olin Ruperti kõrval justnagu kartulikott, kuid ei läinud selle pärast leili. Naised vaatasid Rupertit ja tema vaatas neid samuti sundimatult. Tal oli palju eeliseid ja palju tuttavaid, seevastu meil Adamiga ei olnud Brüsselis kedagi, ainult meie, tema vältis oma hõimukaaslasi ja mina hoidsin enda omadest eemale, me mõlemad ostsime süüa tihtilugu poolakate *sklep*'ist. Rupert ei vältinud kunagi kedagi, ei hoidnud kellestki eemale, ta oli alati kõikjal, rääkis kõigiga, naeris, patsutas teisi ja lasi ennast patsutada. Kohvikus astuti talle ligi, tänaval peatati ja paluti autogrammi. Üks hipiliku moega daamike sirutas kord käed tema poole süleluseks ning Rupert sukeldus rõõmuga, surus ennast tema vastu; naisele silma vaadates ütles ta talle flaami keeles midagi osavõtlikku ja naine vastas talle surmtõsiselt. Oli näha, et nad on ammused tuttavad. Siin on lugu, mõtlesin ma, palju läbi elatut. Rupert oli kursis eluoluliste muutustega terves selles

kogukonnas, kuhu kuulus see mitmevärviliste rastapatsidega naine. Ruperti uks oli kõigile avatud, tema lofti kogunesid suured seltskonnad, seal oli lõbus, kuid Adam kohmetus, ta tundis ennast ebamugavalt ja õhutas mind minekule, mina aga ei tahtnud, ma ei kavatsenud haletsusest Adami vastu lärmakast loftist lahkuda. Ruperti juures käisid ilusad inimesed, luuletajad, kunstnikud, muusikud; kõige kaunim oli Kuuba lauljatar, päris nooruke, pikka kasvu, sihvakas, erakordse häälega, see mõjus minule magnetiliselt, ta rääkis prantsuse keelt kerge kähedusega, põristamata, mõnikord näis isegi, et ta ei räägi mitte prantsuse, vaid hispaania või portugali keeles, ma kuulasin ja mu teadvus hakkas lõhustumata (me kimusime palju); kui kuubatar rääkis, jäid kõik vakka ning mulle tundus, et ta laulab või loeb luuletusi; ma kuulasin teda ja manitsesin ennast: ma ei sõitnud siia mitte selle järele ... ma ei tohi kütkestuda ...

Mind köitis Rupertis tema informeeritus – ja ennekõike see, et ta teadis väga palju poliitikute elust. Ta äratas inimestes poolehoidu ja need usaldasid talle selliseid asju, mida meie ei kuule eluilmaski; ma kujutasin ette, et poliitikutud võisid Rupertile midagi sensatsioonilist välja lobiseda; ma vaatasin teda nagu kristallkuuli, mis võib, kui esitada õige küsimus või hõõruda teda õiges suunas, avada tuleviku, ega teadnud, kuidas küsida, vahtisin teda oodates, et ta ütleb ise midagi, minu kõrval aga torises Adam. Tema peaks oma suu kinni hoidma ja kuulama, aga ei, löikab vahele, tõgab ...

Kui Rupert end üles küttis, läks ta üle väga ebameeldivale kiljumisele, nagu läheneks hobusel kapates vaenlasele: kohe-kohe välgatab tema käes saablike. Eriti ajasid teda marru britid ... Ja otse loomulikult ei sallinud ta Trumpi silmaotsaski. Mitte keegi meist ei uskunud, et Trump saab presidendiks. Ma ei võtnud teda tõsiselt, mistõttu kippusin teda kergesti ära unustama. Rupert aga ei unustanud, kogus Trumpi kohta anekdoote ja rääkis neid vihaselt läbi

hammaste, sõrmedega närviliselt laual trummeldades. Ent tal jätkus ka lõbusust: kui minul või Adamil õnnestus head nalja teha, naeris Rupert kõige valjemini. Kui jutt läks Brexitle, ütles Adam, et me elame huvitava ajal, ning Rupert turtsus, mina aga ütlesin, et seda räägivad paljud, kuid mina ei pea meie aega huvitavaks.

„Jah?” imestas Adam. „Miks siis? Kõik kukub kokku – põnev ju ...”

„Väljakannatamatult labane aeg. Ei midagi põnevat, ma oleksin eelistanud jääda kahekümnendasse sajandisse.”

Rupert osaliselt nõustus minuga, tema näole ilmus selline grimass: ühteaegu jah ja ei; ta oli loomulikult kainelt mõtlev inimene, aja kulgu ei saa tühistada, eitada võib, kuid see on rumal, sellest saab ta aru, aga võib ju oma apartemendi barrikadeerida.

„Või teha kiivri,” sõnasin mina.

„Mis kiivri?” küsis Rupert valvsalt.

„Midagi Hugo Gernsbacki leiutise laadset. Mäletate kirjanikele mõeldud isoleerivat kiivrit? Aga vaat kui teeks sellise kiivri, mis sõeluks informatsiooni, hoiaks teadvust kogu sellest prahist puhtana ... Kuhu ka ei läheks, igal pool on see.” Ma osutasin peanõksuga ekraanile, seejärel noortele, kes olid oma mobiiltelefonide külge kleepunud. „Isegi kui ei vaata, ei loe uudiseid, siis ikkagi suhtled sa inimestega, kelle teadvus on nagu käsn sellest tõvestavast teabest läbi imibunud, ja sa nakatud nende vibratsioonidest: teadvus lihtsalt toimib sedasi.”

„Oo jaa! Väga õige! Kuidas ma sind mõistan! Suurepärase idee,” ütles Rupert. „Hugo Gernsback oli hullumeelne genius! Tema oleks sellise kiivri kindlasti leiutanud, kui oleks meie ajani elanud. Ja mina kannaksin seda suurima heameelega.”

Kindla peale. Ka Rupert ei sallinud meie aega: kirus rop-pude sõnadega üle terve kohviku, Adam itsitas, mina aga

palusin tal rääkida vaiksemalt: Vene vutihullude dessandist üles koetud britid võisid ennast minu peal välja elada – niimoodi ma arvasin, ehkki mulle räägitakse, et mul polevat sugugi venelik välimus. Vaatamata sellele, et Rupert ei salinud meie aega ega informatsiooni, põlgas ühismeediat, kirjutas ta artikleid, andis telerahvale intervjuusid, tema intervjuud hulpisid kõige erinevamatel prügikanalitel. Adam kadestas põrgulikult tema populaarsust.

„Jälle näidati meie Rupertit,“ rääkis ta sapiselt. „Kas sa nägid?“

„Ei.“

„Ei?“

„Ma ei vaata televiisorit.“

„Ja õige kah.“

„Mida ta rääkis?“

„Ah, ikka sama joru: Euroopa Liit, Euroopa Liit ... Päästame üheskoos Euroopa Liidu! Hahahaha!“

See oli tōsi: vastu minu ootusi rääkis Rupert erinevates keeltes ikka ühte ja sama juttu ning ma ei kuulnud kordagi midagi huvitavat. Ta rääkis oma sõnadega seda, mida olid rääkinud teised. Sedasama oleksin võinud ka mina öelda, kuid Rupertil tuli see muidugi paremini välja. Ta pidas vahvasti vastu, tema naeratus kiirgas enesekindlust; ta teeskles väga usutavalt, nagu oleks varem valmis mõeldud lause talle just nüüdsama pähe turgatanud. Intervjuud temaga kestsid minuti, mitte rohkem, ja ta jõudis nalja heita, tema möödaminnes pillatud naljad võtsid kaks-kolm sekundit, mina oleksin venitanud minuti peale. Ja mis peamine, ta nägi väga äge välja, tema peent ja päevitunud, natuke kuivetonud nägu oli hea vaadata: paksud kulmud, läbitungiv pilk, irooniline muie; elegantne prilliraam läikles, sinine lips veikles marsaala tooni särgi taustal, pärlhall bleiser helkles kergelt ning rinnataskust vaatas välja kuldne sullepea. (Isegi kui ma hangiksin niisuguse varustuse, näeksin ma välja nagu hernetont.)

Vinti jäädes korrutas ta meilegi, et me peame Euroopa Liidu eest müürina seisma.

„No ei, vennas. Mida halvem, seda parem,“ vinises Adam. „Lagunegu kõik laiali!... Saagu nemadki kord vett ja vilet näha!”

„Adam,“ rääkis Rupert oma krigiseva häälega pisut teravalt. „Adam, *come on, do me a favour!** Luba küsida, kes *nemad?*” Adam oskas päris hästi saksa keelt, seetõttu läks Rupert temaga üle saksa keelele, segades sekka inglisi, et mind nende sõnelusega kursis hoida. „Adam, sa ütlesid: *saagu nemadki vett ja vilet näha ... Let them know hardship* – nii sa ütlesid, jah? Noh, ma tahan nüüd, et sa täpsustaksid: keda sa selles grammatilises konstruktsioonis silmas pidasid? Kes on need *them?* Ah?” See kõlas karmilt, nõudlikult. Rupert puuris teda pilguga. Adam põikles vastamisest kõrvale, tegi koleda lõusta, pühkides salvrätikuga huultelt õllevahtu. Ta oli kõvasti purjus. Rupert oli samuti tongis ja ega minagi polnud vähem joonud. Me istusime juba kolmandat tundi, visates õllede vahele pitsikese kangemat. Kuid nii purjus Rupert ei olnud, et Adami käitumist niisama jätta. Rupert käis peale. Adam vehkis tõrjuvalt käega, pani suitsu ette ja keeras näo ära. Rupert jõi, vangutas pead ja lausus poolihääli (taeva poole):

„Adam, tead, ma ei talu seda teismelise soga, tõsijutt! Minu poeg on ka sinust arukam!”

„Küllap on see parim kompliment, mis sa oled pojale teinud?” pareeris Adam.

Vaat sedasi me jõime ...

Rupert on minust tublisti vanem, juuksed on tal käharad, kuid hõredad. Tavaelus käis ta riides väga tagasihoidlikult: üpris kulunud pruun pintsak, õhuke ja hašiši suitsetamisest kohati auklik T-särk („see ei ole minu oma,“ naljatas ta

* Kuule, Adam, ole nüüd. (*ing k*)

ühtepuhku, „keegi jättis selle minu poole”), samuti kulunud ja veiniplekised velvetpüksid ning kingad, mis olid, nagu ma kohe märkasin, kuidagi lääpas; aga ükskord tuli ta kergetes odavates mokassiinides, milliseid ma ise sageli kandsin. Meiega suhtles ta sundimatult, manamata näole seda tõsidust, millega vaatas ekraanilt, ei püüdnud paista rühika ja osjaka tuuseldisena nagu paljud edukad Euroopa kirjanikud (säraavad versta kaugusele nagu uued vaskkopikad!). Rupert andis meile mõista, et ta on meiega samas paadis, ta on samasugune selle kliiniku patsient, tal on sama haigus. Ta ei õpetanud meid elama, ei andnud mõista, nagu oleksid tal teada mingisugused saladused, kirjanduskantselei hoone sisse- ja väljapääsud (ehkki meie Adamiga saime suurepäraselt aru, et Rupert on kirjanduskantseleis omainimene ning teab kõiki uksi); ta oli nii tagasihoidlik, kui vähegi sai, kuid jällegi ei pakkunud üle, mitte niimoodi, nagu püüdnuks meie eest midagi varjata või kartnuks meid kuidagi riivata. Ma sain jalapealt aru, et ta teeb palju tööd, kardab leivata jääda ja teenib seda iga päev; mu oletus leidis kinnitust iga kohtumisega: ta töötab palju, et pidada ülal ennast ja oma perekonda, et katta oma lõbusid, ta kirjutab mitte ainult raamatuid, vaid ka artikleid, ta õpetas, sõitis ringi ja pidas loenguid, isegi tõlkis itaalia keelest! Rupert rabas kolme eest ning ma ütlesin talle, et tunnen siirast kadedust tema oskuse pärast tööd rügada ja saada tööst naudingut, mida ta ei varjanud. Mina rügasin samuti – olin tol aastal mõnda aega töötanud väikeses laheäärses restoranis, mille rajas Vene teisitimõtleja, ta pages Eestisse ning avas paar kauplust ja Gogoli restorani, see oli naeruväärselt usklik mees, ta mitte ainult ise ei paastunud, vaid pakkus ka restoranis paastuajal ainult taimseid roogi, armastas vene rokki ja Gogolit, tema interjööri oli kõik läbisegi: kirjanike ja rokkmuusikute portreed, ikoonid, kappides vene klassikute kogutud teosed, pildid „Õhtutest külas Dikanka lähedal” (vanade illustratsioonide

viletsad koopiad), filmi „Vii” afišid Varlei pildiga; kõike seda süvendas raskepärane Moskva stiil: tumerohelised toonid, brokaat, kogukas mööbel, kandelaabrid. Mul valutas seal jubedalt pea. Menüü oli samuti kummaline, otseku Aleksandr Grini romaanist: klimbid „Kohutav kättemaks”, supp „Nõia surm” – mõni ime, et keegi seal ei käinud. Ma lugesin igavusest, peremees oli sellega rahul: „Aa, vähemalt loed ...” Tal polnud aimugi, kes ma olen, pidas mind tavaliseks vene loodriks, milliseid elab mere ääres palju.

„Palju sa siis teenisid?”

„Kakssada kakskümmend eurot kuus ilma jootrahata, kuid jootraha polnud, sest ...”

Rupert ei kuulanud lõpuni. Ta kargas püsti ja hüppas õhku, maandus valju mürtsuga, sikutas seejuures mõlema käega oma juukseid ja tõi kuuldavale läbilõikava rööke, ehmatades kõiki baaris olijaid. Kohemaid palus ta kõigilt vabandust, tellis veel õlut ...

„See on ju mõnitamine!”

„Restoran oli alles avatud,” püüdsin ma omanikku õigustada.

„Ära üldse hakka ...”

„Igatahes ma tulin sealt paari kuu pärast ära. Ei, ma rügaks ka niimoodi nagu sina. Tõlgiksin. Aga kes avaldaks? Pealegi tead, tõlkijatele makstakse jube vähe, venemaalased maksavad üldse vähe – ma saan oma romaanide eest raasukesi ... Ja hea, et saan, sest olen kuulnud, et mõnedele tasutakse eksemplaridega ... Ei, kui meil makstaks artiklite eest korralikult, kirjutaksin ma ajalehetele miskit ... Olengi kirjutanud, varjunime all, kuid asi ei olnud seda väärt,” seletasin ma. „Antaks siis lehekülje eest sada viiskümmend eurot, aga ei, visatakse kakskümmend ...”

„Oh, sitt, sitt!”